

Odwołanie stanu zagrożenia epidemicznego - skutki dla sytuacji prawnej cudzoziemców

Kinga Urbaniak Data publikacji: 27.07.2023

Z obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii związanych z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 wiąże się szereg wciąż obowiązujących przepisów prawa ustanawiających szczególne zasady związane z pobytem cudzoziemców na terytorium Polski.

Celem ich wprowadzenia było przede wszystkim przeciwdziałanie negatywnym skutkom obostrzeń w wielu aspektach życia społecznego (trudności w przemieszczaniu się przez granice czy załatwianiu spraw urzędowych), uzasadnionych koniecznością przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2.

Specjalne rozwiązania dotyczą przedłużeń: uprawnień pobytowych cudzoziemców, ważności dokumentów związanych z tymi uprawnieniami oraz terminów na realizację określonych czynności przewidzianych w przepisach prawa.

Przepisy w zdecydowanej większości stanowią część tzw. ustawy COVID-19 i obejmują:

1. podstawę do uznania pobytu cudzoziemców na terytorium Polski za legalny z mocy prawa, w sytuacji gdy w dniu 14 marca 2020 r. przebywali w kraju na podstawie krótkoterminowych tytułów pobytowych:

- a) w ramach ruchu bezwizowego,
- b) na podstawie wiz Schengen wydanych przez organy polskie,
- c) wiz Schengen lub wiz długoterminowych wydanych przez inne państwa obszaru Schengen,
- d) dokumentów pobytowych wydanych przez inne państwa obszaru Schengen,
- e) wiz długoterminowych lub dokumentów pobytowych wydanych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, które nie są państwami obszaru Schengen (gdy zgodnie z prawem Unii Europejskiej takie wizy lub dokumenty uprawniają do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 15z¹ ust. 1);

2. przedłużenie z mocy prawa:

- okresów pobytu i ważności wiz krajowych w przypadkach, gdy ostatni dzień okresu pobytu na podstawie takich wiz przypadłaby w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (art. 15zd ust. 1);
- upływających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii okresów ważności zezwoleń na pobyt czasowy (art. 15zd ust. 3);

3. przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii:

- terminów opuszczenia terytorium Polski, wynikających z art. 299 ust. 6 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (art.15zzza);
- terminów dobrowolnego powrotu określonych w decyzjach o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu (obecnie terminów dobrowolnego wyjazdu), na podstawie art. 315 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach (art. 15zzzb);
- terminów na złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, o przedłużenie wizy lub o przedłużenie pobytu w ramach ruchu bezwizowego (art. 15z);
- okresów ważności kart pobytu (art. 15z² ust. 1);
- okresów ważności tymczasowych zaświadczeń tożsamości cudzoziemca, wydawanych cudzoziemcom na czas trwania postępowań w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej (art. 15z³ ust. 1);

- okresów ważności dokumentów wydawanych na czas określony obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin, którzy z nimi przebywają lub do nich dołączają: dokumentów potwierdzających prawo stałego pobytu, kart pobytu członka rodziny obywatela UE oraz kart stałego pobytu członka rodziny obywatela UE (art. 15z⁶ ust. 1);
- okresów ważności polskich dokumentów tożsamości cudzoziemca (art. 15z⁶ ust. 3);
- okresów ważności dokumentów „zgoda na pobyt tolerowany” (art. 15z⁶ ust. 5).

Wszystkie wymienione powyżej przedłużenia oraz podstawy uznania pobytu cudzoziemca na terytorium Polski za legalny (ustanowione w art. 15z1 ust. 1 ustawy COVID-19) **ograniczone są w czasie do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.**

Odwołanie stanu zagrożenia epidemicznego z dniem 1 lipca 2023 r. spowodowało, że 2 lipca 2023 r. rozpoczęły swój bieg terminy 30-dniowe określone w powyższych przepisach. W konsekwencji z końcem dnia 31 lipca 2023 r. zakończą się okresy przedłużeń oraz pobytu uznawanego za legalny na podstawie ustawy COVID-19 (art. 15z1 ust. 1).

Oprócz zasad związanych ściśle z pobytem cudzoziemców na terytorium Polski, ustawa COVID-19 zawiera również przepisy ustanawiające inne szczególne rozwiązania, które pośrednio mają znaczenie dla obszaru legalności pobytu i są związane z wykonywaniem pracy przez cudzoziemców. Szczególne zasady w tym zakresie to:

- przedłużenie z mocy prawa wypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii **okresów ważności zezwoleń na pracę i przedłużeń zezwoleń na pracę** (art. 15zzq ust. 1);
- przedłużenie z mocy prawa **okresu dopuszczalnej pracy na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi** wpisanego przez powiatowy urząd pracy do ewidencji oświadczeń (art. 15zzq ust. 3);
- podstawa prawna do **wykonywania przez cudzoziemca pracy na innych warunkach** niż określone w zezwoleniu na pracę, zezwoleniu na pracę sezonową, oświadczeniu o powierzeniu wykonywania pracy, wpisanemu do ewidencji oświadczeń, lub w jednym z zezwoleń na pobyt czasowy, które określają warunki wykonywania pracy, jeżeli jest to skutek skorzystania przez pracodawcę z możliwości modyfikacji treści stosunku prawnego stanowiącego podstawę wykonywania pracy z uwagi ograniczenia w życiu społecznym spowodowane rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (np. art. 15g ust. 8 – obniżenie wymiaru czasu pracy w warunkach przestoju ekonomicznego)(art. 15z⁵);
- **szczególny dostęp cudzoziemca do pracy sezonowej** w okresie trwania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii oraz okresu 30-dniowego następującego po odwołaniu ostatniego z tych stanów, bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę sezonową, jeżeli w tym okresie cudzoziemiec posiadał zezwolenie na pracę, zezwolenie na pracę sezonową, przedłużenie zezwolenia na pracę lub przedłużenie zezwolenia na pracę sezonową, lub oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wpisane do ewidencji oświadczeń (które ważne było po dniu 13 marca 2020 r. lub po tym dniu uprawniało do wykonywania pracy)(art. 15z⁷).

Odwołanie stanu zagrożenia epidemicznego z dniem 1 lipca 2023 r. spowodowało, że określone powyżej okresy przedłużeń oraz okresy istnienia określonych szczególnych uprawnień w zakresie dostępu do rynku pracy, zakończą się również z końcem dnia 31 lipca 2023 r.

Ponadto, przepisy przewidują także przedłużenie z mocy prawa:

- **okresów ważności Kart Polaka** przypadających w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii;
- **terminów na złożenie wniosku o przedłużenie Karty Polaka.**

W przypadku jednak tych rozwiązań, stosowne przedłużenia następują do upływu 3 miesięcy po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni. W konsekwencji odwołania stanu zagrożenia epidemicznego z dniem 1 lipca 2023 r., **przedłużenia te obowiązują do dnia 2 października 2023 r.**

Szczególna sytuacja prawna obywateli Ukrainy

W związku agresją rosyjską na terytorium Ukrainy i wywołanym nią masowym napływem obywateli ukraińskich, przepisami tzw. ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy (dalej: „ustawa specjalna”) w sposób szczególny uregulowano sytuację prawną obywateli Ukrainy w kontekście zasad ich pobytu na terytorium Polski.

Oprócz ustanowienia ogólnej podstawy pobytu uznawanego za legalny do 4 marca 2024 r. i zapewnienia wiążących się z nią instytucji pomocowych adresowanych do obywateli Ukrainy przybywających od 24 lutego 2022 r. z terytorium państwa swojego pochodzenia w związku z toczącymi się na nim działaniami wojennymi, ustawa specjalna ustanawia również szereg rozwiązań wspierających proces legalizacji pobytu wszystkich przebywających w Polsce obywateli tego państwa. Część z nich stanowi odpowiedniki omówionych powyżej rozwiązań przewidzianych w przepisach ustawy COVID-19.

Należy w tym kontekście wymienić następujące rozwiązania dotyczące przedłużenia:

- okresów pobytu i ważności wiz krajowych wydanych obywatelom Ukrainy przypadających w okresie od 24 lutego 2022 r. (art. 42 ust. 3a ustawy specjalnej) - odpowiednik przedłużenia okresów pobytu i okresów ważności wiz krajowych przewidzianego w art. 15zd ust. 1 ustawy COVID-19;
- okresów ważności zezwoleń na pobyt czasowy udzielonych obywatelom Ukrainy przypadających w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. (art. 42 ust. 5a ustawy specjalnej) – odpowiednik przedłużenia okresów ważności zezwoleń na pobyt czasowy przewidzianego w art. 15zd ust. 3 ustawy COVID-19;
- terminów na realizację obowiązku opuszczenia przez obywateli Ukrainy terytorium Polski, wynikającego z art. 299 ust. 6 ustawy o cudzoziemcach przypadających w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. (art. 42 ust. 6 ustawy specjalnej) – odpowiednik przedłużenia terminów na realizację obowiązku opuszczenia terytorium Polski przewidzianego w art. 15zzza ustawy COVID-19;
- terminów dobrowolnego powrotu określonych (obecnie terminów dobrowolnego wyjazdu), określonych na podstawie art. 315 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach w decyzjach o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu wydanych wobec obywateli Ukrainy, przypadających w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. (art. 42 ust. 7 ustawy specjalnej) – odpowiednik przedłużenia terminów dobrowolnego powrotu (terminów dobrowolnego wyjazdu) przewidzianego w art. 15zzzb ustawy COVID-19;
- okresów ważności kart pobytu wydanych obywatelom Ukrainy, przypadających w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. (art. 42 ust. 8 pkt 1 ustawy specjalnej) – odpowiednik przedłużenia okresów ważności kart pobytu przewidzianego w art. 15z² ust. 1 ustawy COVID-19;
- okresów ważności polskich dokumentów tożsamości wydanych obywatelom Ukrainy, przypadających w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. (art. 42 ust. 8 pkt 2 ustawy specjalnej) – odpowiednik przedłużenia okresów ważności polskich dokumentów tożsamości przewidzianego w art. 15z⁶ ust. 3 ustawy COVID-19;
- okresów ważności dokumentów „zgoda na pobyt tolerowany” wydanych obywatelom Ukrainy, przypadających w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. (art. 42 ust. 8 pkt 3 ustawy specjalnej) –

odpowiednik przedłużenia okresów ważności dokumentów „zgoda na pobyt tolerowany” przewidzianego w art. 15z⁶ ust. 5 ustawy COVID-19.

**W aktualnym stanie prawnym przedłużenia te następują do 4 marca 2024 r.
(więcej informacji na ten temat można znaleźć [TUTAJ](#)).**

źródło: www.gov.pl